

Festivals

2022

Ajuntament de
Barcelona

 **Barcelona
Activa**

Sumari

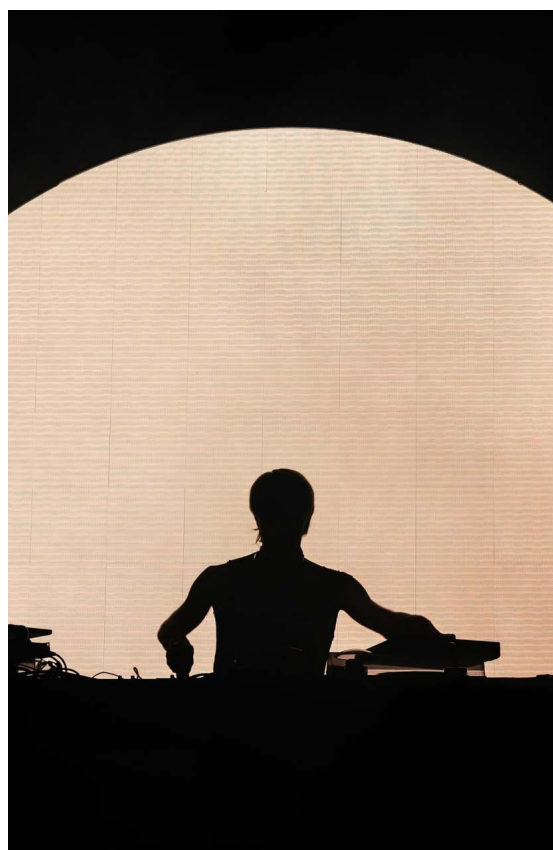

FESTIVALS, L'EXPERIÈNCIA CULTURAL EN PRIMERA PERSONA	3
L'IMPACTE DELS FESTIVALS EN L'OCUPACIÓ	5
ELS PERFILS PROFESSIONALS EN ELS FESTIVALS.....	7
ELS FESTIVALS, ENFOCATS	11
FONTS CONSULTADES	12

Festivals, l'experiència cultural en primera persona

Els festivals són esdeveniments culturals, font de vitalitat i innovació artística amb un clar impacte en l'esfera pública i cultural. Són manifestacions amb un poder **transformador i de canvi**, que poden impulsar estratègies per a mobilitzar noves audiències, facilitar noves aliances amb agents interessats/ades i crear espais per al diàleg i l'intercanvi intercultural. Un festival també és un aparador de les darreres tendències en una disciplina concreta, on les empreses poden detectar nous moviments d'interès i conèixer nous grups o companyies amb les que establir connexions.

Ara bé, els festivals són esdeveniments que van més enllà de la trobada creativa: impulsen el territori on s'ubiquen i ajuden a visibilitzar-lo. Un exemple podria ser el [Festival Internacional de Pallasses Circ Cric](#) a Sant Esteve de Palautordera o bé, en el cas del cinema, el [Sitges Film Festival](#). En aquest sentit, els festivals esdevenen una **eina de reactivació econòmica i cultural** de moltes ciutats, pobles i viles.

La cultura de festival a Barcelona

Hi ha un model de festival de ciutat que comença a aparèixer a Barceloa a principi dels anys 90, impregnant entorns que, d'entrada no han estat dissenyats per acollir música, com el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), un museu on es van celebrar les primeres edicions del [festival Sónar](#). Es tracta de **festivals que es caracteritzen pel fet que tenen lloc dins la ciutat**, i la seva popularització coincideix amb el moment en què, a escala mundial, esclaten els festivals de música que partien del model de festival *hippy*, com [Woodstock](#), el [Doctor Music Festival](#) a Escalarre, o bé els que avui es fan a l'illa de Wight del Regne Unit, el festival de [Roskilde](#) de Dinamarca, el [Festival Internacional de Benicàssim](#) o el [Canet Rock](#) aquí Catalunya. Aquest segon grup de festivals es caracteritzava per l'acampada, ja que tenien lloc a espais no urbanitzats, a la platja o enmig de la natura. Es desplegaven durant 3 dies amb activitats, concerts etc. i després, un cop acabats, es recollien i desapareixien.

El festival urbà genera propostes per a cada escenari segons el moment del dia i **el seu contingut permet a l'audiència viure experiències culturals significatives**. En el cas de Barcelona, la cultura de festival és clarament urbana (Sónar, Primavera Sound, BAM, etc.).

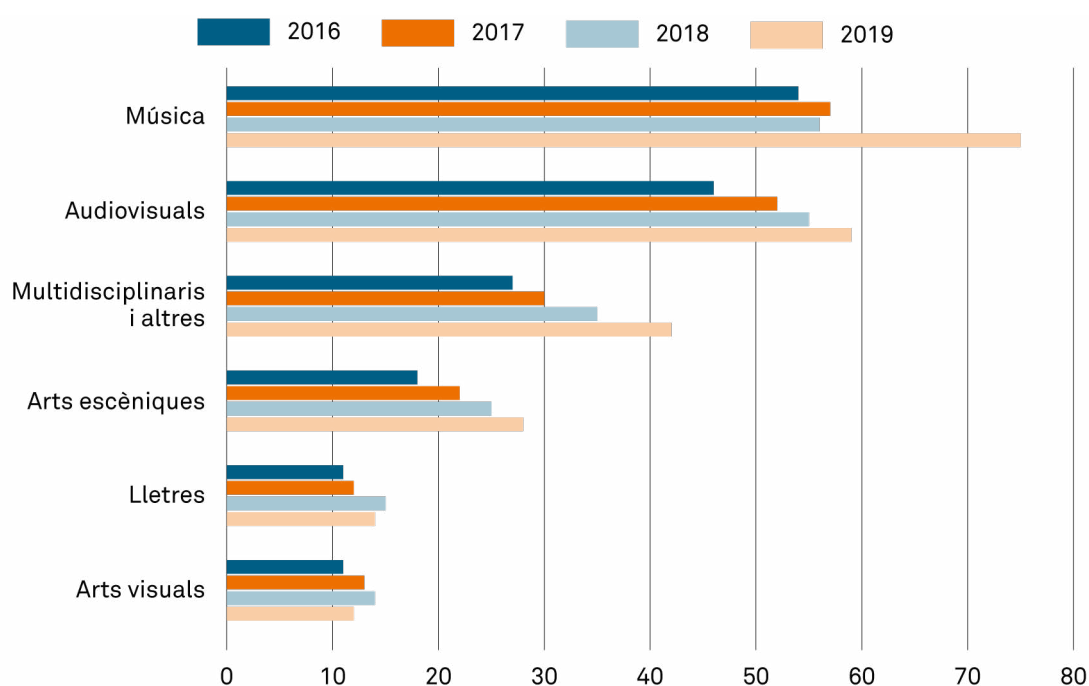
Aquest tipus de festivals ens remeten a un estil de vida concret, destaquen per la qualitat dels seus continguts i per un compromís envers la contemporaneïtat i la innovació, així com també per una decidida vocació internacional. Es podria dir que, en gran part, **els festivals han configurat la vitalitat cultural de Barcelona**. En molts casos són esdeveniments de referència a escala internacional, tot i que la ciutat també acull iniciatives que, malgrat estar dirigides a públics més minoritaris, són mostres de la creativitat més emergent i singular. Tots **aquests esdeveniments articulen una graella cultural de gran qualitat** que complementa l'activitat dels grans equipaments culturals de la ciutat.

Aquesta vitalitat de Barcelona es tradueix en la constant aparició de noves iniciatives, nous festivals que van omplint el panorama cultural de la ciutat. Per aquesta raó, actualment és difícil comprendre la producció cultural deslligada de l'existència dels festivals, en la mesura que aquests reflecteixen l'estat de la innovació i la creativitat de l'escena cultural.

Festivals a Barcelona, algunes dades

Barcelona acull anualment al voltant de **200 festivals culturals de totes les disciplines artístiques**. És un sector d'una gran vitalitat, però també d'una enorme diversitat, amb propostes molt diferents quant a dimensions, durada o impacte.

Figura 1. Evolució del nombre de festivals celebrats a Barcelona (2016-2019)

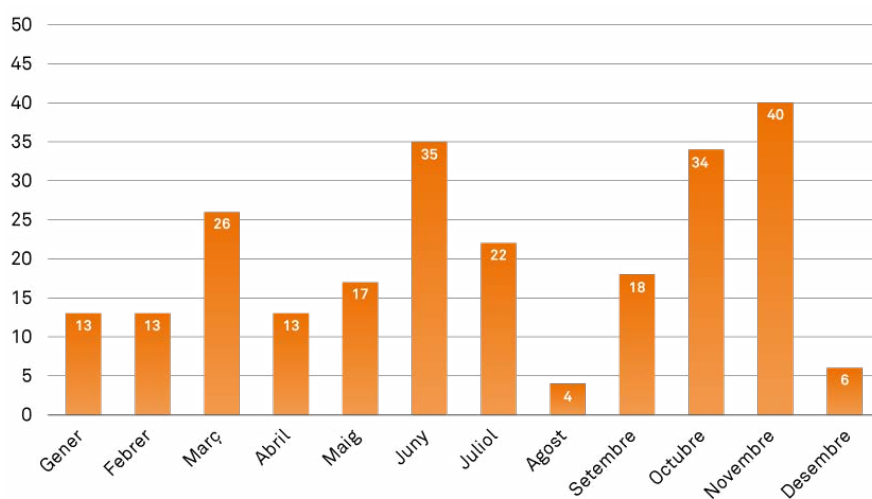
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Dades Culturals de l'Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona.

L'impacte dels festivals en l'ocupació

La proliferació dels festivals ha derivat en una creixent professionalització de les tasques vinculades a aquests esdeveniments. Ara bé, també és important destacar que es tracta d'un sector amb un **alt grau de temporalitat i estacionalitat en l'ocupació**. Per aquesta raó molts professionals treballen en múltiples festivals per tal de poder mantenir-se ocupats durant gran part de l'any. Aquestes persones poden ser assalariats/ades d'empreses d'organització d'esdeveniments, o bé professionals autònoms/es que facturen per projectes, una figura molt present en el sector.

En el cas de Barcelona, els festivals **es concentren principalment a la primavera i la tardor**.

Figura 2. Nombre de festivals i fires celebrats a la ciutat de Barcelona (2019)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades *Open Data Bcn* - Servei de dades obertes de l'Ajuntament de Barcelona

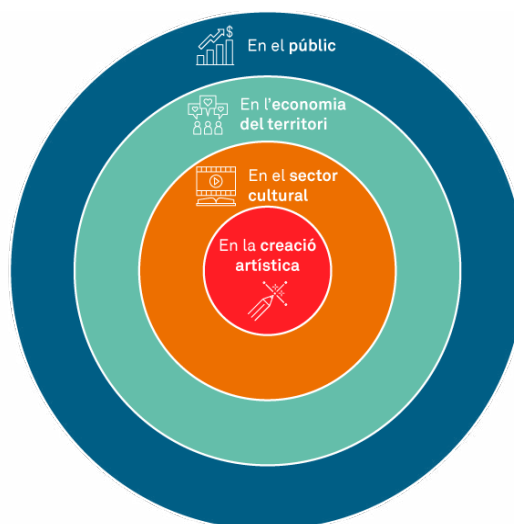
En tot cas, no hi ha dubte que **els festivals tenen un impacte econòmic en el territori i en l'ocupació**, i les mateixes organitzacions ho posen de relleu. Per exemple, el [Festival Castell de Peralada](#) ha **mesurat l'impacte econòmic que genera**, i ha estimat que va aportar 12,9 milions d'euros al PIB de Catalunya l'any 2018 i va contribuir al manteniment de 328 llocs de treball anuals, assolint una xifra de públic de 26.500 espectadors.

Ara bé, també hi ha qui es preocupa, no només de l'impacte econòmic del festival, sinó també del **retorn social que aquests generen al seu entorn**. Un exemple el trobem en el cas del Sónar, un festival que des de l'any 2013 treballa en l'àmbit de **l'emprenedoria, les idees i les empreses emergents** a través del [Sónar +D](#). Aquesta iniciativa explora com la creativitat modifica el nostre present i imagina nous futurs, en col·laboració amb artistes, investigadors/es, científics/ques, tecnòlegs/òlogues, emprenedors/es, *makers*, *hackers*, etc. Un altre exemple és el [Festival Cruïlla](#), que cerca un **impacte social i ambiental** i, per això, totes les empreses amb les que treballen són d'àmbit local, amb l'excepció dels artistes internacionals i els seus equips.

Els impactes d'un festival es poden il·lustrar com un conjunt de **cercles concèntrics**.

- El primer cercle representa la **creació artística en sí mateixa**, ja que els festivals són un lloc on se sumen formats, idees, exhibicions, etc. Dit d'una altra manera, són **trobades d'artistes** que permeten conèixer i aprendre de les creacions dels altres.
- El segon cercle fa referència a l'impacte en el **sector cultural**, és a dir, en les persones que fan possible el festival. Es generen oportunitats d'ocupació per al personal de producció, de programació, de comunicació, de màrqueting, de patrocini, personal tècnic, etc.
- El següent cercle concèntric és l'**impacte econòmic**, que fa referència a tot el que passa en l'entorn geogràfic al voltant del festival: la restauració, els allotjaments, el comerç, el turisme, la mobilitat i la logística, etc.

Figura 3. Els impactes d'un festival en el seu entorn

Font: Elaboració pròpia

Sovint, en paral·lel als grans festivals, **apareixen iniciatives alineades amb la temàtica cultural** de l'esdeveniment dirigides, per exemple, al mateix públic objectiu: festes que s'organitzen durant la setmana del festival o bé sales de concert de la ciutat que organitzen la seva programació en sintonia amb la proposta musical del festival.

- Un dels altres cercles a destacar és l'impacte que té en el **públic**, perquè l'**audiència també genera les seves pròpies ones concèntriques**. Un festival genera un efecte boca-orella – tant presencial com a través de xarxes socials- que atraurà nou públic per a les següents edicions.

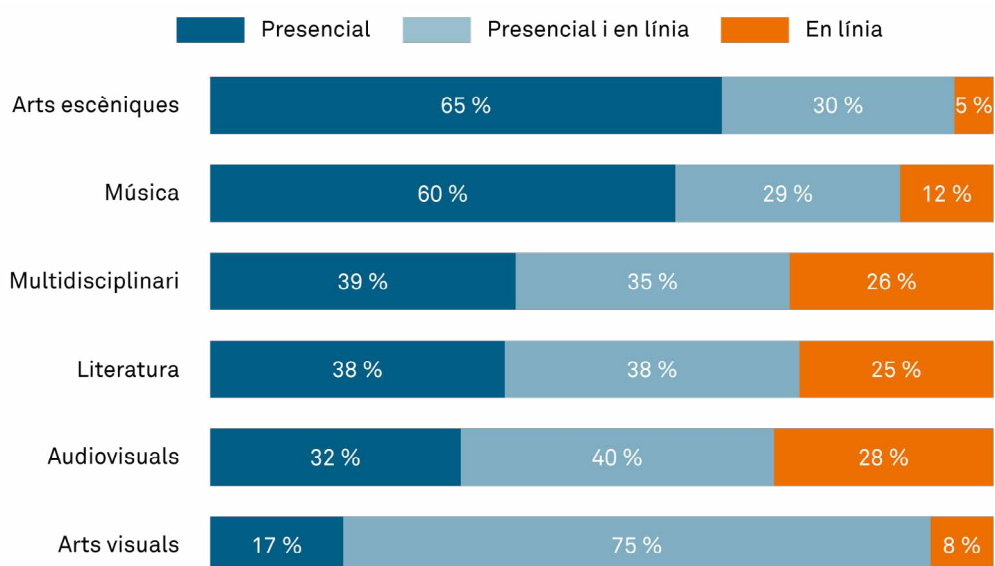

Els perfils professionals en els festivals

Els festivals compten amb una gran varietat de proveïdors que realitzen diferents tasques vinculades amb el món de la gestió i la producció de l'espectacle en viu. Arran de la crisi de la Covid-19 del bienni 2020-2021 **el sector ha hagut d'implementar noves maneres de fer**. Per exemple, molts festivals s'han "digitalitzat" durant la pandèmia i **han adoptat nous formats digitals**, fet que comporta una major capacitat de repensar el que es fa i poder oferir-ho d'una manera diferent.

L'any 2020 es van celebrar 160 festivals a Barcelona, que van haver d'adaptar el format d'exhibició en funció del moment de l'any i de la seva disciplina:

Figura 4. Format dels festivals celebrats a Barcelona l'any 2020

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Dades Culturals de l'Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona.

Aquesta digitalització, que en alguns casos va obligar a adoptar **formats híbrids**, en realitat va comportar l'aplicació de tecnologies que, més que ser noves, no havien tingut cap oportunitat d'ús prèviament. Avui dia, **els festivals tenen la vessant física i la virtual**, però perquè aquesta versió virtual sigui de qualitat i garanteixi l'experiència cultural del festival, cal incorporar nous elements en els escenaris, com pantalles o sistemes per a interaccionar amb el públic en l'entorn audiovisual i en línia.

En aquesta línia, també cal esmentar formats més innovadors, com és el cas dels **metaversos**, que alguns festivals ja han adoptat de forma incipient per a convertir-lo en l'entorn virtual on poder generar una interacció amb l'audiència. De la mateixa manera, es pot convertir el web de l'esdeveniment en un punt de trobada i en un espai més on interaccionar i crear, desenvolupant un format que fins ara no s'havia contemplat des de l'inici, en la fase de conceptualització del festival.

Per tant, els festivals requereixen, cada vegada més, **professionals dedicats a la gestió i direcció d'esdeveniments amb una visió de 360 graus**, capaços/aces de contextualitzar l'estratègia de gestió en un entorn local i, alhora, col·laborar en xarxa a escala internacional. Així, com altres professionals de gestió, hauran de desenvolupar competències com la **iniciativa en la resolució d'incidències**, la **flexibilitat** i la **gestió del canvi**, la **creativitat** o la **planificació i organització**, entre altres.

Es poden identificar diferents **professionals en el procés d'organització d'un festival** segons el moment en què hi participen.

Figura 5. Etapes de l'organització d'un festival i perfils professionals implicats

Tasques	Venda d'entrades i promoció	Creació i conceptualització del festival	Contractació	Definició de necessitats tècniques (escenaris i espais)	Producció	Muntatge i instal·lacions tècniques	Realització	Post-festival
Calendari	Durant tot l'any	1 any abans	8 mesos abans	6 mesos abans	3 mesos abans	1 setmana abans	FESTIVAL	Mes posterior
Professionals implicats/ades	Responsables de comunicació i màrqueting Community manager Responsable de premsa Atenció al client	Direcció del festival Comissaris/àries Programació del festival Responsables de patrocini	Agents i mànagers d'artistes	Personal de producció tècnica	Personal de producció	Tècnic/a de so Tècnic/a de llum Tècnic/a de vídeo Fotògraf/a Responsable d'enregistrament de vídeo Càmera	Tots els professionals implicats al 100%	Personal tècnic de desmuntatge Personal de producció Responsable de patrocini

Font: Elaboració pròpia

També podem identificar **grans grups d'activitats i tasques en l'organització d'un festival** i els principals professionals que participen en cadascun:

Muntatge i desmuntatge

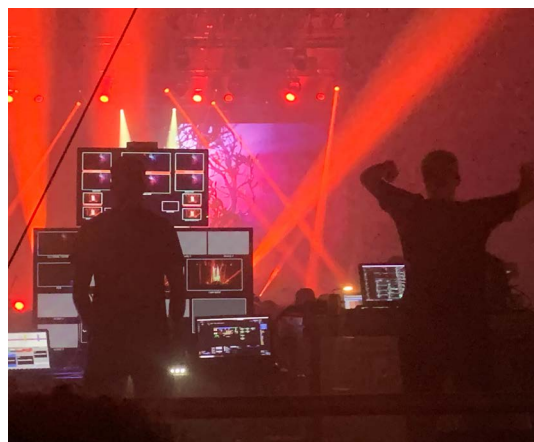
- **Hand:** càrrega i descàrrega, moviments de materials, muntatge d'equips tècnics, decorats i mobiliari.
- **Auxiliars bàsics i superiors:** personal polivalent que proporciona assistència en tasques de manipulació de maquinària i assumeix responsabilitats en la producció de l'esdeveniment.
- **Treballs en alçada amb bastides:** equips especialitzats i equipats per al muntatge d'escenaris, torres, grades, carpes o altres estructures que requereixen treballs en alçada.
- **Tècnic/a d'imatge i so:** professionals que s'ocupen del muntatge dels equips i gestionen els sistemes de so i imatge en la producció de l'esdeveniment.
- **Tècnic/a d'il·luminació:** professionals especialitzats responsables de la manipulació de canons de seguiment o focus d'il·luminació.

- **Operador/a de càmera:** professional tècnic/a per a l'enregistrament en vídeo, responsable d'escollir i muntar l'equip més adequat i realitzar ajustos en la infraestructura dels escenaris, si s'escau.
- **Fusteria:** professionals que s'encarreguen de muntar *stands* i/o decorats per a qualsevol tipus d'esdeveniment.
- **Tramoista-maquinista:** personal de constructores o operadores de maquinària escènica, escenografia i cortinatge d'un teatre o espectacles similars.
- **Operari/ària de maquinària:** professional dedicat a les operacions que requereixen carretons elevadors, plataformes verticals o articulades.
- **Serveis logístics:** professionals que intervenen en el muntatge i desmuntatge de l'esdeveniment, adaptant-se a les característiques i particularitats de l'espai (auditoris, museus, centres culturals, sales de conferència, etc.).

Producció i personal tècnic

- **Programador/a d'espectacles:** organitza l'oferta d'activitats culturals i artístiques en el seu àmbit de competència (sectorial i/o territorial).
- **Serveis de producció:** professionals que assisteixen en l'execució dels treballs relacionats amb la producció i organització de l'esdeveniment.
- **Traductor/a:** figures imprescindibles en esdeveniments que compten amb la participació d'artistes i equips tècnics internacionals.
- **Secretariat de producció:** gestió administrativa d'una producció, des d'organitzar els viatges dels/de les artistes fins a gestions en col·laboració amb l'equip tècnic.
- **Regidor/a:** encarregat/ada de coordinar moviments d'entrada i sortida de l'escenari.
- **Serveis de vestuari:** professionals encarregats/ades del vestuari dels artistes, que també es dediquen a l'assistència dels artistes en els canvis de vestuari.
- **Serveis d'assistència:** professionals que acompanyen i ofereixen assistència als artistes i a altres persones vinculades a l'esdeveniment.
- **Serveis de so, il·luminació i imatge:** personal tècnic, ja esmentat en el muntatge, però que en aquest cas, realitza pròpiament les tasques tècniques en la producció de l'esdeveniment. **Tècnic/a d'imatge i so**, **d'il·luminació** i **operador/a de càmera**.

Atenció al públic

- **Serveis d'informació i atenció al públic:** personal amb coneixement d'idiomes per atendre al públic en qualsevol tipus d'esdeveniment.
- **Servei de taquilles i *ticketing*:** responsable de la venda d'entrades, entrega d'invitacions i seguiment del llistat de persones convidades a l'esdeveniment.
- **Acomodador/a:** en molts esdeveniments pot ser necessari aquest/a professional, encarregat/da d'informar, dirigir i acomodar el públic assistent.
- **Serveis de seguretat:** professionals dedicats/ades al control d'accessos i supervisió de la seguretat en el recinte, els escenaris i/o les infraestructures escenogràfiques instal·lades.

Publicitat i relacions públiques

- **Serveis de publicitat:** s'encarreguen del disseny i la implementació del pla de màrqueting i comunicació de l'esdeveniment, tant en línia com *offline*. També, es dediquen al disseny d'estratègies per a la captació i creació de noves audiències.
- **Equip de comunicació i premsa:** Coordinen les persones responsables de les xarxes socials, del desenvolupament web, disseny de materials promocionals, optimització SEO, SEM, etc.
- **Serveis de relacions públiques:** professionals que s'ocupen de la fidelització de les audiències a través de la gestió de bases de dades de *ticketing*, amb eines de *big data*.
- **Mànagers d'artistes i espectacles:** un perfil professional que combina les competències de l'expert en màrqueting i relacions públiques amb un profund coneixement del món de les arts escèniques i de l'espectacle en general.

Altres serveis i ocupacions relacionades indirectament amb l'organització d'un festival poden ser les **activitats d'hostaleria, auxiliars de catèring, cambrers/es, serveis de barra, cuina** o bé **personal de muntatge de mobiliari, personal de neteja, responsables de coordinació** amb activitats paral·leles a l'esdeveniment, **responsables de protocol** si es precisen, **gestió de voluntaris, responsables de les mesures de sostenibilitat** del festival, **professionals de referència per en la lluita contra la violència i/o assetjament sexual**, etc.

Adicionalment, també cal esmentar els perfils professionals dels i les **directors/es dels festivals** així com la figura del **comissari o comissària** que hi ha al darrere d'aquests esdeveniments, que en la majoria dels casos provenen del món artístic i sovint ocupen el càrrec durant diversos anys o edicions. Un lideratge que, en la majoria de casos, és clau per a poder orientar el festival cap a una direcció o una altra.

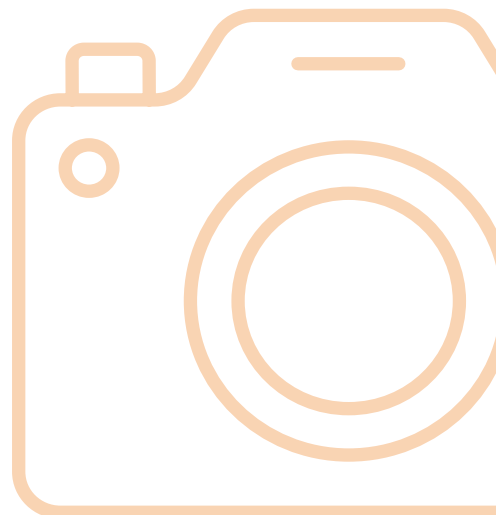
Els festivals, enfocats

Per concloure, podem definir els festivals com a esdeveniments o manifestacions artístiques que generen impactes econòmics, socials, culturals, polítics i ambientals.

Ara bé, el més rellevant en termes d'ocupació i orientació professional és el **caràcter transversal** dels festivals, en la mesura que hi participen perfils **professionals de diversos sectors i àmbits d'activitat econòmica**: des de persones dedicades al món de l'espectacle i de les indústries creatives i culturals, fins a professionals de les tecnologies de la informació i la comunicació o del sector de la mobilitat i la logística, passant pel conjunt de tasques de gestió pròpies del sector d'organitzacions i negoci.

Els festivals són font de vitalitat: a Barcelona i a arreu apareixen noves iniciatives que segueixen generant múltiples impactes en forma de cercles concèntrics, a escala local i també internacional. El sector està en plena expansió i viu en un **context canviant** on cal adaptar-se amb rapidesa i disposar d'una mirada àmplia per dirigir i gestionar festivals, col·laborant estretament amb l'entorn local alhora que es manté la connexió amb les xarxes internacionals. Per això es requereixen perfils professionals capaços d'imaginar, repensar, redefinir i dissenyar models de **festivals flexibles**, que incorporin la **digitalització** com a condició necessària des de la seva conceptualització, i que tinguin competències clau com l'**agilitat de resposta** o la **capacitat de resolució**.

En definitiva, els festivals cerquen els artistes capaços d'atraure i mobilitzar el públic local i internacional, però també el talent professional que el fa possible, ocupacions pròpies de la de la indústria creativa i cultural.

Fonts consultades

- [Canet Rock](#).
- Circ Cric. [Festival Internacional de Pallases](#).
- Cruïlla (2019). [Impacte social, econòmic i ambiental del Festival Cruïlla](#).
- Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (2015). [Creix en un 6,5% el nombre d'espectadors en els festivals d'estiu de Catalunya](#).
- Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (2019). [Impacte dels festivals de música de Catalunya 2019](#).
- Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. [Dades destacades sobre els festivals de música que se celebren a Catalunya](#).
- Enderrock (2021). [25 anys de rock a Escalarre. Doctor Music Festival](#).
- Festival Castell de Peralada (2019). [L'impacte econòmic del festival](#).
- [Festival Internacional de Benicàssim - FIB](#).
- Grupo Penny Wise. [Contratación de personal para montaje](#).
- Interacció (2013). [Anàlisi impacte econòmic Festival Acústica](#).
- Interacció (2019). [Claus d'èxit per als festivals municipals](#).
- Le collectif des festivals. [Offres d'emploi](#).
- Lista discoteca. [Cómo trabajar en festivales de música de Barcelona](#).
- Newbold, C., Maughan, C., Jordan, J., Bianchini, F. (2015). [Focus on festivals: contemporary European case studies and perspectives](#)
- Plataforma de contractació pública de la Generalitat de Catalunya (2021). [Serveis bàsics d'il·luminació, és a dir, lloguer d'equips i components de llums i assistència de personal tècnic especialitzat per el Teatre Grec durant el Grec Festival de Barcelona](#)
- [Roskilde Festival](#).
- [Sala de premsa del departament de cultura \(2020\). Els festivals de música amb suport del Departament de Cultura reben més de 2 milions d'espectadors, un 4% més que l'any anterior](#).
- [SITGES, Festival Internacional de Cinema Fantàstic de Catalunya](#).
- [Sónar +D. Music, Creativity Technology](#).
- Universitat de Barcelona (UB). [Postgrau en Producció i gestió d'espectacles i festivals](#).
- Universitat Internacional de Catalunya (UIC). [Sortides professionals de la Facultat d'Humanitats: Gestió d'espectacles i esdeveniments culturals](#).
- Viquipèdia. [Festival de Woodstock](#).

Crèdits d'imatge

- ANDREW RUIZ Imatge de portada, pg.6
- GIAN PIETRO DRAGONI pg. 3
- AHMAD ODEH pg. 6
- JOE AMBROGIO (Escenari) pg.9
- ANDREA ISERN (Personal tècnic) pg. 9
- HENRI MATHIEU SAINTLAURENT pg. 10
- JOEY-THOMPSON pg. 11

Aquest informe ha estat realitzat per **Utrans**.